

Česa se bojijo invalidi

3. del

(Nadaljevanje pisma o zlu in orožje)

PREVIOUSLY

on

Česa se bojijo invalidi

Bili so pokvarjeni. Bili so invalidi. Vlada zanika njihov obstoj. Nihče ne ve, zakaj so mutirali. Mutanti se imenujejo HENDIKEPIRANI. Kdo so, kaj hočejo, so nevarni? Ljudje so prestrašeni. Nobeno nasilje jih ne odvrne ... nobena grožnja ne prestraši.

Bijejo boj proti invalidom in ljudem; iščejo mesto pod soncem. V zameno ponujajo ljubezen. A nihče jim ne verjame. Opozarjajo na invalide, žive mrličke, brez volje ... zgolj zlo. A ljudje si zakrivajo oči. Kljub bolečini, ki jo ob invalidih čutijo, jih peče vest, saj vedo, da so invalidi trenutki njihove resnice. Le-te ne prenesejo, zato jih kopičijo v ustanove. Najprej so jih ustvarili, zdaj se jih ne morejo znebiti.

Boj se nadaljuje. A kdo je ta, ki prihaja. Prihaja nov akter. **Česa se ... KOGA se bojijo invalidi?** Kaj hoče, je **invalid** ali **hendikepiran**? Je možno misliti bitje, ki bi bilo oboje? Na katero stran se bo postavil? Se namerava bojevati? Če, kako in s čim? Šepeta se, da ima nepremagljivo orožje, ki ga je vzel ljudem, ki ga nikoli niso s pridom uporabljali. Še danes ne vedo, kako ga rabiti.

AND NOW THE CONTINUING

*In tudi če bi nekoč za neresnične spoznal sadove,
ki sem jih pridobil s svojim naravnim razumom,
bi me ti vendarle osrečevali. ker v njih uživam
in ker si ne prizadevam, da bi svoje življenje preživel v žalosti
in jedikovanju, ampak ga skušam živeti mirno,
veselo in vedro in se tako vzpenjam za stopnjo više.*

(Spinoza, Pisma o zlu, str. 38)

Spoštovani hendikepirani,

zaenkrat še ni znano, kaj pomeni moj prihod. Niti meni. Ne bom se bojeval v vaših vrstah. Morda se bo kdaj zdelo, da sem z vami in na vaši strani. A zgolj, v kolikor boste na strani resnice. Moj boj je boj za resnico. Ni boj za neodvisnost, ni boj za pravice. Prav tako ni boj proti invalidom. Invalidov ne maram, so zlobni. Boj za resnico je boj za dobro. Tega si nisem izmislil. Tako pravijo Stari. Njihova beseda je vtisnjena v moje srce. So duhovi, ki me ščitijo. Ne pred brezbriznostjo in neskončno neumnostjo ljudi, ne pred tem, da mi jih veliko želi slabo pred dobrim, marveč pred tem, da bi popustil. Popustiti pomeni dovoliti, da besede, gravirane v srce, zbledijo. Samo človek jih je sposoben negovati.

Svoje srce razumem kot brezčasno glinasto tablo, v uvodu začeto s Platonovimi besedami, da je filozof človek, ki vztraja na fronti resnice do zadnjega diha. Zapis se nadaljuje v njegovem duhu: filozof sicer ni bog, je pa božanski. Ko se obrnem k svojemu srcu in zagledam uvod, me preplavi občutek miline, srce se mi začne parati in me sili k ihtenju. A zakaj moram ravno jaz nositi breme zapisanega? Bolj ko se spuščam v globine srca, bolj ugotavljam, da sem preklet. Preostane mi le, da sledim svojemu prekletstvu, na katerega me vedno znova spominjajo duhovi, ki neusmiljeno žgejo besede resnice v meso srca. Prav tako kot so me Stari sposobni v notranjosti raztrgati, me znajo tudi potolažiti in umiriti. In tako so v moje srce zapisali besede, ki mi zagotavljajo trpljenje. **Res ni dvoma, očetje, da je v nas mnogovrstna nesloga; težki spopadi, še težji, kakor so državljanske vojne, potekajo v nas.** (O človekovem dostojanstvu)

Boj, ki se bije v mojem srcu, je boj med preteklostjo, ko sem postajal invalid, in med prihodnostjo, ko moram postati hendikepiran. Srčno si sicer želim, da bo ob mojem prihodu že jasno, kaj od tega bom, a izida

žal nisem sposoben napovedati. Orožje, ki so ga izumili ljudje, je v mojih rokah. Ker je človek legendarno bitje, se nanj lahko obrnem zgolj preko zapisov o njem. Raba orožja ni zapisana, zato se moram kot inteligentno bitje sam naučiti rokovati z njim. To učenje pa ima stranske učinke, ki se kažejo v transformiranju duše. [...] **mišljenje; proces torej, ki iz duše naredi duha.** (Človek Maestro, Psihologija skozi psihoanalizo, str. 128.) Orožja, ki ga posedujem, ni moč rabiti brez mišljenja.

Izražanje duha je možno samo preko medija, nosilca. To je lahko zapis na srcu, lubju, kamnu, ... ali na telesu. Duh je stranski učinek rabe orožja, ki ga le redki koristijo v njegovi polnosti. Dovolj sem več njegove rabe, da vem, kakšne učinke pušča za seboj. Lahko so uničevalni, lahko so blagodejni. Njegova uporaba je lahko na strani zla, le redko je na strani dobrega. Govorim o orožju, ki posiljuje tistega, ki ga poseduje. Posiljuje ga z resnico. Zaenkrat poznam to kot edini učinkovit način, kako narediti človeka. Človek se ne rodi, ampak pod določenimi pogoji postane. Orožju, ki to izsili, pravimo BESEDA. **Beseda je mogočen instrument, je sredstvo, s katerim drug drugemu izražamo čustva, pot, po kateri vplivamo na druge. Besede lahko neizmerno dobro denejo in prizadejajo strašne rane.** (Fredu S., Vprašanje laične analize.)

A najprej prizadejajo rane. Brez trpljenja ni človeka, čeprav, ko človek je, ni trpljenja. Kljub temu je rana na srcu vedno odprta in zahteva pozornost drugega človeka. Zaradi te rane smo želeča bitja. Zaradi nje smo družbena bitja. Okoli nje se vrtita sovraštvo in ljubezen. Katero, je odvisno od veččnosti rabe besede. Rana terja pozornost drugega. Gre za bolečino, ki je ni moč odstraniti, zgolj blažiti, z ljubeznijo drugega človeka, kajpak. Zato ni naključje, da je glavna dolžnost človeka, da je simpatičen, blag, ljubeč, mikav, igriv, iskren ... In če ve, kaj pomeni biti ljubljen, se bo nehal pustiti jesti, ko je najbolj slasten.

Biti invalid pomeni zanikati bolečino, ki je hendikep, zaradi katerega lahko postane človek. Če torej na drugemu ne prepoznamo bolečine, ga imamo za invalida, ki bo naredil vse, da bi ga kdo ljubil. Celo neskončno dolgo se bo pustil jesti. In česa se bojijo invalidi? Bojijo se lastne bolečine. Odmikanje pogleda z bolečine drugega razumem kot beg pred lastno bolečino. To pa je v mestecu Slovenija ustaljena praksa. Tisti, ki so »zdravi«, ne gledajo invalidov v srce, saj bi se tako morali spomniti na lastno rano. To je princip invalidnosti, ki ga razumem kot dodatek k teoriji hendikepa. »Zdravi« invalidi se z invalidi zmorejo družiti samo, če ne zrejo v rano. S tem se neskončno dolgo žrejo in drug drugemu zadajajo nove rane. Da so zombiji, živi mrliči, sem povedal že na začetku zgodovine.

Invalidi si želijo ljubezni, čeprav ne vedo, da to pomeni naslavljanje na rano, tj. na človeško bitje, bitje želje. Zato invalidov ni moč ljubiti, kajti ljubimo rano v njem, s tem pa ga potrdimo kot človeka. Da se invalidi ne marajo in da jih ne mara nihče drug, izhaja prav iz te nemoči. Prva beseda, ki jo mora invalid izreči na poti k človeku je »ne«. A najprej o tem, zakaj se to težko zgodi.

V mestecu Slovenija veljajo za dobre vzgojne principe tisti, ki človeka ne silijo k svojeglavosti. Bolj kot ne postanemo svojeglavi po naključju, ki ga oblasti sicer z institucijami skušajo zamejevati. Najprej so to vrtci, kjer le redko srečamo moški del androginega človeškega bitja, o katerem je govoril Platon. Praviloma z otroki delajo ženske. Te se z njimi igrajo in jih preko igre vzgajajo in učijo, kot same trdijo. Morda bom kdaj upal podrobneje razmišljati o tem, da je učenje preko igre nasilje nad otroki. Potem pride na dnevni red osnovna šola, kjer je drugačen zgolj način, kako se to nasilje nadaljuje pod pretvezo vzgoje in izobraževanja. Srednja šola ... Kaj je pri vsem tem narobe, ne bom posebej opisoval, saj večši bralci in bralke vedo, ali vsaj čutijo, o čem govorim. Če ne, jim ne bo sila, kajti, če berejo moja dela, jih razumejo zgolj preko orožja, ki ga uporabljam. To jim omogoča iskanje ...

A z invalidi je nekoliko drugače. Za njih so izdelani posebni projekti, ki opisujejo, kako jih namesto v zavode integrirati v družbo. Že samo dejstvo, da za njih izdelujejo posebne načrte, kaže, da jih ni moč obravnavati isto. To pa pomeni moraliziranje. »Invalidi imajo iste pravice ...«, čeprav imajo posebne potrebe, je priročen/ključni moment, ko nekdo zaprosi državo za denar, s katerim bo invalidom pomagal prebroditi marsikatero muko. Le da invalidi o tem nič ne vedo. Preko tako dobrohotnih src, ki jim želijo čisto dobro, se tihotapi logika, ki je ni moč videti neposredno, saj zahteva prisotnost DUHA. Kristus pa pravi, da je duh ljubezen. Ta je namreč vselej usmerjena k drugemu človeku, pravi Maestro. Ne k hišnim ljubljenčkom, ne k invalidom, marveč k ljudem. K temu Maestro dodaja: »Če nekoga ljubiš, se z njim tudi pogovarjaš.« (Človek Maestro, Vzgoja za družino in vrednote, str. 48.) Raba govora pa zahteva veččino besedovanja.

Ključnega pomena vzgoje invalidov je torej dresura. Invalidom morajo vcepiti strah. Pred čim? Ne pred samostojnostjo, ne pred svojeglavostjo, ne pred uporništvom ... pred besedo. Zlasti pred »ne«. Če to ni

psihološko nasilje, sem jaz z veseljem še naprej invalid. Pogovarjanje zatorej ni bojevanje za pravice, ampak je učenje smiselne rabe besede »ne«. Pogovarjanje je postajati, človek. Pogovarjati se z nekom pomeni ljubiti ga. Kogar ljubimo, ta ne potrebuje pravic. Na tem mestu ponujam ukaželjnim v razmislek hipotezo: Kdor se vneto sklicuje na svoje pravice, ne želi ljubezni.

A ljubiti drugega, kajti samo za to gre med ljudmi, pomeni biti notranji boj med invalidnostjo in hendikepom. Boj s samim seboj pomeni povpraševati po ljubezni, tj. po drugem človeku. Natančneje: po njegovi rani na srcu. Kogar ne ljubimo, ta trpi. Če se rana na ljubezen ne odzove, trpi tudi tisti, ki ljubi. V tem smislu z veseljem priznam, da sem nasilen, saj očitno posiljujem z ljubeznijo tiste, ki se ranam na srcu izogibajo. Kristus, ki ima v mojem srcu prav tako pisalni prostor, je vgraviral neizbrisljive črke: *revni so tisti, ki še posebej potrebujejo ljubezen*. Invalidi imajo revno srce, zato ga je treba obogatiti: z BESEDO, kakopak drugače.

Tudi sam ljubezen razumem kot potrebo. Biti človek je potrebovati ljubezen. Demokracija in z njo izbira nimata pri tem kaj iskati. Potreba ni nekaj, o čemer se katerokoli živo bitje lahko pogaja ali odloča, če živi, ampak je danost, ki ob zadovoljevanju omogoča življenje. Odtegnimo živemu bitju zadovoljevanje ene od potreb in ne bo več obstajalo v obliki, ki je značilna za zadovoljevanje ene ali serije potreb. Včasih je zadosti, da spremenimo način zadovoljevanja potreb: dresura, udomačitev, ujetništvo živali. Edino, po čemer se človek razlikuje od živali, je potreba po ljubezni. Človeška žival, ki ne zadovoljuje te potrebe, ni človek.

Govorim torej o potrebi, ki jo človeku lahko zadovoljuje le drug človek. Pravice so šele na drugem mestu. Kljub temu o ljubezni kot potrebi nihče ne spregovori, medtem ko se vse prevečkrat ukvarjamo s pravicami. Marsikatera pravica bi bila odveč, če bi se bolj ljubili. Pravice človeka silijo k enakosti, ljubezen ga naredi za nekaj posebnega.

Moja zadrega, spoštovani, je, da se moram ukvarjati s pravicami, kar pomeni, da sem ubral pot invalidov in se lahko kaj hitro pojavi vtis, da ljubezni ne dajem prednosti. A kdor je iskren, bo hitro začutil, da prihajam v boj za ljubezen. To bo začutil preko besede, ki bo žgala sveže rane v srce. Ljubezen je na začetku vedno posilstvo. Prihajam z zahtevo, da me pripoznajo kot/za človeka. Tj. z zahtevo, da postanejo ljudje hendikepirani in da se soočijo s svojo rano ter tako začnejo ljubiti. A to je težko in naporno početje, saj zaradi njih kot človek trpim. Trpim, ker sem človek, a tega nihče ne potrdi. In Maestro žge v moje srce nove rane, nov zapis: **»Če se ljudje niso interpretirali sami ali če jih ni interpretiral noben drug človek, ne obstajajo.«** (Človek Maestro, Srečanja, str. 3.) Preko interpretacije sebe, ki je razmišljanje o ljubezni, obstajam. Ker me nihče ne potrdi kot človeka, je moj obstoj možen le na en način. Potrditev, da sem, moram kratko-malo izsiliti. Z besedo seveda. A če na eni strani govorimo o prisili, je to zato, ker imamo na drugi strani odpor. Ali vam je kaj znano? Psihoanaliza.

Zato obstajam kot njihov simptom, tegoba, če hočete. Ta vloga mi sicer ni po godu, a nimam izbire, če želim ohraniti možnost, da postanem človek. Dokler me nihče ne ljubi, bom človek le na pol. Zgolj simptom tistih, ki me ne ljubijo. Bom trpel in bom njihovo trpljenje, trn v peti in vedno sveža rana njihovih src. Na njihovo rano se bom obračal spoštljivo, strogo in natančno. Ker vas ljubim, boste ob meni trpeli. A le dokler ne boste znali vneto reči »ne«.

Biti invalid pomeni biti enak. Biti ljubljene pomeni biti presežek, nekaj posebnega. Pomeni sposobnost tvegati, da nekdo zlorabi našo rano, do katere mu puščamo prosto pot. Zlomka. Saj svojo rano puščam vidno vsem, a bežite. Človeka ne znate pošteno niti prizadeti več, čeprav ste kot invalidi nenehno prizadeti. Drug drugemu ne zmorete prizadejati ran, ker se ne ljubite, a ste večno potrti – krivdo za to vedno valite na druge. Lahko ste prepričani, da boste srečni, ko bodo za obstoj vaše rane zares odgovorni drugi, saj kot človek obstajate šele preko vzajemnega pogleda na rano. Do takrat je vaša prizadetost patološka.

Ko bi ljudje bili dobri, bi nauk o ljubezni ne bil potreben. Ker je edino potreba po ljubezni kriterij, da obstajamo kot *človek*, je zanikanje rane razčlovečenje. Fizično hendikepirani – pa tudi kako drugače hendikepirani – so, zaradi strahu pred rano, žrtve spolnega/seksualnega nasilja in so vpeti v družbena razmerja, iz katerih se ni preprosto izvleči. Vedno znova so namreč pahnjeni v strah drugih, ki jih ne morejo videti kot ljudi. Tj. kot seksualno bitje. Človeško bitje kot biološka vrsta še ni človek. Človeško bitje pomeni zgolj potencial, da postane človek. A za to mora najprej začutiti potrebo po ljubezni. Ker ljudje invalidi tega ne sprejmejo, govorimo o hinavščini med njimi. Med tistimi, ki se imajo za invalide in onimi, ki to zanikajo.

Razčlovečenje je koncept, ki kaže, da človeka oropamo rane, ki je pogoj ljubezni. V praksi se izvaja na različne načine. Praviloma na zelo prefinjene in na prvi pogled nevidne načine. Zlasti v odnosih med fizično hendikepiranimi in »zdravimi« ljudmi. Koncept kaže, da je ta hinavščina nujni izid, ko drugega ne ljubimo. Če človeka ljubimo, nam ni težko z njim spregovoriti. Ni nam težko zreti v njegove oči, za katere modrujejo, da so pot do duše. Ko ljubimo, smo nujno erotično vneti. Ker je odnos med moškim in žensko vedno erotičen, kot pravi Rutar, si ne morem kaj, da ne bi dodal, da vodi v seksualno vznburjenje. Če se ta sla ne pojavi, upravičeno sklepamo, da smo hinavski in da čvekamo. Ker je odnos fizično hendikepiran moški in »zdrava« ženska pogost, med njima pa ni erotike, ima hinavščina prosto pot. **Dandanes smo v zadevah seksualnosti vsi skupaj hinavci, tako bolni kot zdravi.** (Freud S., PROBLEMI 7-8, let. XXXVI, Seksualnost v etiologiji nevroz.)

Biti invalid pomeni igrati se s človekom, z njegovimi čustvi in telesom. Gre za duševno bolezen, ki onemogoča cenzuro, ki je nujna za kvaliteten erotičen odnos. Zato moj prihod naznanja in oznanja erotiko. Ne bojujem se za pravice invalidov, saj je to učinkovit način, kako preusmeriti pozornost iz mnogo bolj perečega problema na navidez nujno reševanje stisk. Zygmunt Bauman v knjigi *Tekoča moderna* pravi, da ljudje nočejo svobode, saj jim zadošča že občutek, da so svobodni. Svoboda govora je glavni akter, ki ljudi odvrne od vlaganja navora v smiselno in učinkovito rabo besede. Možnost izbire občutek svobode le še okrepi. Potihoma pa se izvršujejo scenariji, na katere opozarjam.

Biti invalid pomeni biti ponesrečen v boju za dobro. Zadošča jim občutek, da se za njihov blagor nekdo poteguje. Zadošča jim, da se »invalid« in »pravica do« pojavljata v isti sapi, v isti vrstici, v vsaj navideznem kontekstu. Ta opazka daje Platonovemu sovraštvu, naperjenemu proti sofistom, poseben zvok. Retorika kot umetnost prepričevanja nima nič skupnega z uvidenjem in argumentacijo. Zadošča tudi občutek, da rešujejo pomembna vprašanja. Fluidnost, o kateri govori Bauman, zagotavlja hitri pretok problemov, vedno nove ideje, kakšne pravice bi še lahko imeli. Navidezni problemi se tudi navidezno rešijo. Z isto tehniko, kot smo se jih domislili, jih rešimo. S hitrostjo.

Nenehni boj za pravice zato razumem kot tekmo med družbenimi akterji za proizvodnjo večjega števila pravic. Invalidom torej zadostuje, da se v njihovem imenu, čeprav navidez, nekaj dogaja. Hitro ustvarjanje in reševanje pa onemogoča postanek. Pomembni problemi nimajo časa, da bi se razvili, saj za nastanek blagosti potrebujemo pozornost, dolg pogled in razmislek. Tako kot se fotoni, kljub majhnosti in hitrosti, tu in tam zaletijo v večje in redkeje molekule zraka in s tem tekom dneva barvajo nebo, se kdaj vame zaleti tudi kak invalid. Ravno prav se upočasnim, da zaznam, kateri problem ga okupira na nivoju rane, ki se ji sicer, zaradi hitrosti, izmika. Na isti način razumem pogoje obarvanosti neba. Z umom.

Njihov dejanski problem, ki ga ne znajo ubesediti, zato ga tudi ne zmorejo razumeti, izhaja iz nemoči, da bi se množično odcepljali od družbenih razmerij, ki določajo njihov socialni in finančni status, ki določata, kreirata in utrujeta njihovo identiteto. Ker pa ljudje v interakcijah učinkujemo drug na drugega, invalidi z vztrajanjem v svoji drži sooblikujejo, kako se bodo drugi vedli do njih. Ker množični krivdi za nastanek ideologije pravimo družba, se nihče ne čuti odgovornega za hlinave odnose, v katerih se prav tako nihče ne počuti dobro, saj zaradi hitenja zremo mimo človeka, iskajoč objekt svoje želje. A ta je vseskozi že prisoten. Sam npr. ljubim Andrejo. In poznam jih več, a ljubim najlepšo. V najboljšem primeru si krivdo za slabo počutje podajajo kot otroci žogo, čeprav se drug na drugega jezijo, v igri perverzno uživajo.

Nič ne ponujam. Drža, v kateri vztrajam, je zahteva. Zahtevam, da se »beseda« uveljavi kot pravica, ne kot možnost. Zahtevam, da z besedo in z dejanji sporočate, da ste ljudje. Sicer te zahteve ne morem uveljaviti, ker se prime tistih, ki so že *človek*. Zato je moj obstoj tegoba tistih, ki verjamejo v individualizem. Ki menijo, da so samozadostni in nikogar ne potrebujejo. V resnici jih je strah ljubezni, saj ljubiti pomeni človeka tudi raniti.

Beg pred rano pa onemogoča nudenje zadovoljstva. Le-to je tisto, kar drži odnos – nudenje zadovoljstva. Zato vas želim raniti. Želim ljubiti. Ne želim vas prizadeti, zgolj pisati želim besede na vaša srca. Želim, da zaživite. Zakaj to želim? Ker spoštujem bogove, ker želim ljubiti ženo in braniti domovino!

Teza o ljubezni: daj mi, kar potrebujem in želim, in imel te bom rad. Koga imam rad?

Ljubljana, četrtek, 5. junij 2008.